

หัวข้อวิจัย	การพัฒนารูปแบบการนิเทศ APDEKm เพื่อพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา
ผู้วิจัย	นางสาวชุลีกร ใหม่เขียว ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2
ปีที่วิจัย	ปีการศึกษา 2561-2565

ความเป็นมาของปัญหา

กระทรวงศึกษาธิการมีการปฏิรูประบบการประกันคุณภาพการศึกษา และวิธีการประเมินคุณภาพการศึกษาใหม่ มีการประกาศกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2561 และประกาศมาตรฐานเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาในปี พ.ศ.2561 ใหม่เช่นกัน ดังนั้น ด้วนกระบวนการ รูปแบบ วิธีการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาใหม่จึงจำเป็นต้องมีการวิจัยพัฒนากระบวนการนิเทศให้มีประสิทธิภาพในการพัฒนาสถานศึกษาให้สามารถดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2561 ขึ้น โดย กำหนดชื่อเรื่องคือ “การพัฒนารูปแบบการนิเทศ APDEKm เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา” เพื่อให้สถานศึกษามีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่เป็นระบบส่งผลต่อคุณภาพตามมาตรฐานสถานศึกษา เป็นที่ยอมรับของผู้ปกครอง ชุมชน มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

- เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการได้รับการพัฒนาในการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2
- เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา
- เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการนิเทศ APDEKm ในการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา
- เพื่อศึกษาผลกระทบจากการใช้รูปแบบการนิเทศ APDEKm ในการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาลำพูน เขต 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 78 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2 ปีการศึกษา 2563 ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive selected) จากสถานศึกษาในสังกัดที่ต้องเข้ารับการประเมินคุณภาพภายนอกในปีการศึกษา 2564 (ปีงบประมาณ พ.ศ.2564-2565) จำนวน 61 โรงเรียน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยนี้มุ่งพัฒนารูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมสถานศึกษาให้สามารถดำเนินการ ประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา มีเนื้อหาที่ศึกษาประกอบด้วย

1) รูปแบบการนิเทศ APDEKm ซึ่งมี 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การประเมินสภาพบริบทการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน สถานศึกษา (Assessing : A)

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนการนิเทศ (Planning : P)

ขั้นตอนที่ 3 การปฏิบัติการนิเทศ (Doing) มีกิจกรรมสำคัญคือ การให้ความรู้ในการ พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การนิเทศติดตามการดำเนินงานตามระบบการ ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และการสร้างเครือข่ายในการพัฒนา

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลการนิเทศ (Evaluating : E)

ขั้นตอนที่ 5 การถอดบทเรียนมาจัดการความรู้ (Knowledge management : Km) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และเผยแพร่ผลการดำเนินงานเพื่อเป็น แนวทางที่ดีในการดำเนินงานแก่โรงเรียนอื่นๆ

2) ในการวิจัยเพื่อพัฒนาสถานศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน สถานศึกษา ครั้งนี้เป็นการศึกษาการดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน สถานศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2561 ประกอบด้วย

1) การกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษาและค่าเป้าหมาย

2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

- 3) การดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
- 4) การติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษา
- 5) การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
- 6) การจัดทำรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา

เครื่องมือที่เป็นนวัตกรรม

1. คู่มือการใช้รูปแบบการนิเทศ APDEKm เพื่อพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เป็นเอกสารแสดงรายละเอียดและแผนการจัดกิจกรรมตามรูปแบบ การนิเทศ APDEKm การใช้ชุดฝึกอบรม และคู่มือการนิเทศ สำหรับการพัฒนาสถานศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2561 มีส่วนประกอบสำคัญ คือ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ การดำเนินงานตามรูปแบบการนิเทศ APDEKm เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาตามรูปแบบการนิเทศ APDEKm และเงื่อนไขในการนำรูปแบบการนิเทศ APDEKm ไปใช้

2. ชุดฝึกอบรม เป็นชุดฝึกอบรมที่ผู้วิจัยใช้ในการอบรมเชิงปฏิบัติให้ความรู้แก่กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย

2.1 หลักสูตรอบรมเชิงปฏิบัติการ “การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2561” รูปเล่มประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาในการฝึกอบรม สื่อในการฝึกอบรม วิทยากร ระยะเวลาในการฝึกอบรม การประเมินผลการฝึกอบรม ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการฝึกอบรม และตารางการฝึกอบรม

2.2 เอกสารประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการ “แนวทางการดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2561”

3. คู่มือนิเทศการดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2561

การดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยนี้ดำเนินการโดยแบ่งเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการได้รับการพัฒนาในการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาลำพูน เขต 2 ดำเนินการช่วงเดือนกันยายน 2561 ถึง เมษายน 2562

ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมสถานศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ดำเนินการตั้งแต่เดือน เมษายน 2562 ถึง พฤษภาคม 2563 มีรายละเอียดดังนี้

1) สร้างและพัฒนากระบวนการนิเทศในการส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

2) สร้างและพัฒนานวัตกรรมประกอบกระบวนการนิเทศ ได้แก่ คู่มือการใช้รูปแบบการนิเทศ APDEKm ชุดฝึกอบรม และคู่มือนิเทศ

3) ทดลองใช้กระบวนการนิเทศและนวัตกรรมประกอบกระบวนการนิเทศ APDEKm กับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยครั้งที่ 1 ทดลองกับสถานศึกษา จำนวน 3 โรงเรียน ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 และครั้งที่ 2 ดำเนินการในปีการศึกษา 2562 ทดลองใช้กับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2 ที่สมัครเข้ารับการประเมินคุณภาพภายนอก ในปีงบประมาณ 2563 รับการประเมินภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 17 โรงเรียน

ระยะที่ 3 ศึกษาผลการใช้รูปแบบการนิเทศ APDEKm ในการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยนำไปใช้กับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 61 โรงเรียน ดำเนินการในปีการศึกษา 2563-2564

ระยะที่ 4 ศึกษาผลกระทบจากการใช้รูปแบบการนิเทศ APDEKm ในการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา และความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา และครูที่รับการนิเทศที่มีต่อการใช้รูปแบบการนิเทศ APDEKm ในการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ถึง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565

ผลการดำเนินการวิจัย

1. สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 2 มีปัญหาและความต้องการได้รับการพัฒนาในการดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาทุกองค์ประกอบ

2. รูปแบบการนิเทศที่ส่งเสริมการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้นมีชื่อว่า “รูปแบบการนิเทศ APDEKm” ผลการตรวจสอบคุณภาพรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่ามีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด องค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศ APDEKm ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ การดำเนินงานตามรูปแบบการนิเทศ APDEKm และเงื่อนไขในการนำรูปแบบการนิเทศ APDEKm ไปใช้ แนวทางการดำเนินงานตามรูปแบบการนิเทศ APDEKm เพื่อพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา มี 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 การประเมินสภาพบริบทการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา (Assessing : A) ขั้นที่ 2 การวางแผนนิเทศ (Planning : P) ขั้นที่ 3 การปฏิบัติการนิเทศ (Doing : D) กิจกรรมสำคัญในขั้นตอนนี้คือ 1) การให้องค์ความรู้ในการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา (Informing) 2) การนิเทศติดตาม 3) การสร้างเครือข่ายร่วมพัฒนา ขั้นที่ 4 การประเมินผลการนิเทศ (Evaluating : E) และขั้นที่ 5 การถอดบทเรียนและจัดการความรู้ (Knowledge management : Km)

3. สถานศึกษาที่ได้รับการพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาด้วยรูปแบบการนิเทศ APDEKm มีผลการพัฒนาดังนี้

3.1 ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หรือครูวิชาการที่เป็นตัวแทนของสถานศึกษาเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการ การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2561 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาหลังเข้ารับการอบรมสูงกว่าก่อนเข้ารับการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3.2 สถานศึกษาที่ผ่านการพัฒนาด้วยรูปแบบการนิเทศ APDEKm มีผลการประเมินการดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2561 ปีการศึกษา 2564 ในแต่ละองค์ประกอบและภาพรวมมีคุณภาพระดับดีขึ้นไปทุกโรงเรียน

3.3 สถานศึกษาที่ผ่านการพัฒนาด้วยรูปแบบการนิเทศ APDEKm มีผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ปีการศึกษา 2564 ในระดับการศึกษาปฐมวัย และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในทุกมาตรฐานและภาพรวมมีคุณภาพระดับดีขึ้นไปทุกโรงเรียน

3.4 สถานศึกษามีความพึงพอใจของการได้รับการพัฒนาด้วยรูปแบบการนิเทศ APDEKm ในการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ดังนี้

1) ความคิดเห็นต่อกระบวนการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการฯ ในภาพรวมพบว่ามี ความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2) สถานศึกษามีความพึงพอใจต่อการนิเทศระบบประกันคุณภาพการศึกษา ภายในสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3) สถานศึกษามีความพึงพอใจต่อการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาระบบ การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ในภาพรวมระดับมากที่สุด

4. ผลการศึกษาผลกระทบจากการใช้รูปแบบการนิเทศ APDEKm ในการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

4.1 ผลการประเมินคุณภาพภายนอก พบว่า สถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทุก โรงเรียนมีผลการประเมินภายนอกทุกมาตรฐานทั้งระดับปฐมวัยและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ใน ระดับดีขึ้นไป โดยโรงเรียนบ้านแม่ลานมีคุณภาพระดับดีเยี่ยมทุกมาตรฐานในระดับการศึกษาขั้น พื้นฐาน และมาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการในระดับการศึกษาปฐมวัย และ โรงเรียนอนุบาลวังดินมีผลการประเมินระดับดีมากในมาตรฐานที่ 1 คุณภาพผู้เรียน มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในระดับปฐมวัย มาตรฐานที่ 1 ระดับดี มาตรฐานที่ 2 และ 3 ระดับดีมาก

4.2 การได้รับการยอมรับในการเป็นสถานศึกษาที่มีระบบและกลไกการบริหาร จัดการคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเพื่อการประกันคุณภาพ โดยได้รับการ คัดเลือกให้รับรางวัล IQA AWARD ประจำปีการศึกษา 2564 จำนวน 9 โรงเรียน

4.3 คุณภาพของสถานศึกษาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานตามระบบการประกัน คุณภาพการศึกษา ส่งผลให้เกิดคุณภาพต่อผู้เรียน สถานศึกษา และครูผู้สอน ที่ได้รับการยอมรับ จากภายนอกและทำให้สถานศึกษามีชื่อเสียง โดยได้รับรางวัลทั้งระดับเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัด ภูมิภาค และระดับประเทศ